

Dipl. iur. Tomo Lučić

Doktorant Pravnog fakulteta Sveučilišta u Mostaru

Federalno ministarstvo pravde, savjetnik za pravosuđe

UTJECAJ MJERA SIGURNOSTI I ZAŠTITNIH MJERE NA POČINITELJE KAZNENIH DJELA I PREKRŠAJA PROTIV SIGURNOSTI JAVNOG PROMETA U F BiH

Sažetak: U ovom članku autor je elaborirao o mjeri sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom propisane u KZ F BiH i zaštitnoj mjeri zabrane upravljanja motornim vozilom koja je propisana Zakonom o prekršajima u F BiH. Pomenute mjere predstavljaju posebnu kategoriju sankcija kojima se otklanjaju stanja ili okolnosti uslijed kojih bi počinitelj mogao nastaviti sa daljim činjenjem kaznenih djela i prekršaja. Sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom može se izreći počinitelju kaznenog djela protiv sigurnosti prometa kada postoji opasnost da će on upravljajući motornim vozilom ugroziti sigurnost prometa. Navedene mjere izriče sud i to na određeno vrijeme, a policijska tijela samo zaštitnu mjeru u najkraćem trajanju. Za izvršenje mjere sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom i zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom nadležna su policijska tijela, a zakonodavac je propisao i sankcije zbog njezina nepoštivanja u obliku opoziva uvjetne osude ili rada za opće dobro; odnosno sankcioniranja za prekršaj zbog ne dostavljanja vozačke dozvole na deponiranje u policijsko tijelo.

Ključne riječi: mjera sigurnosti, zaštitna mjera, zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom, zabrana upravljanja motornim vozilom.

1. Uvod

Primjena propisa u prometu imaju za osnovni cilj omogućiti neometano odvijanje prometa, uz stalno smanjenje rizika nastanka prometnih nesreća. Kako bi se odgovarajuće djelovalo na prekršitelje prometnih propisa, zakonodavstvo propisuje sustav sankcija kojima se izravno utječe na sudionike u prometu. Kao jednu od značajnijih kazneno pravnih i prekršajno pravnih sankcija u prometu koja djeluje na vozača, zakon propisuje mjere sigurnosti i zaštitne mjere, odnosno mjeru sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom i zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom.

U ovom radu se uz navođenje stajališta pravne teorije i sudske prakse, daje prikaz zakonodavstva i prakse u Federaciji Bosne i Hercegovine. U današnjem suvremenom svijetu nezamisliv je život bez prometa. U suvremenim uvjetima života sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom ima veliko

značenje: ona znači važno ograničenje u zadovoljenju potreba čovjeka za ostvarenje lakših uvjeta života i rada te osobnog zadovoljstva, u nekim slučajevima osobu onemogućava u ostvarenju prava na rad kada su aktivnosti na radnome mjestu uvjetovane upravljanjem motornim vozilom čime se ugrožava egzistencija takve osobe i osoba za koje skrbi; dok je s druge strane nužna za zaštitu društva i pojedinaca jer je veliki postotak prometnih nesreća prouzročen nepoštovanjem pravnih propisa i pravila vožnje od strane neodgovornih, bezobzirnih i obijesnih vozača, često i recidivista u kršenju prometnih pravila.

Kaznenim su zakonom za počinitelje kaznenih djela protiv sigurnosti prometa na cestama propisane kazne, koje imaju za svrhu ostvarenje opće i specijalne prevencije. Samo kaznom nije se moguće uspješno suprotstaviti određenim tipovima delinkvenata, pa Kazneni zakon propisuje da se u svrhu otklanjanja okolnosti koje omogućavaju ili poticajno djeluju na ponavljanje kršenja zakona odnosno ugrožavanja sigurnosti prometa, počiniteljima izreče mjera sigurnosti zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom. Za razliku od kazne, koja počiva na krivnji, sigurnosna mjera počiva na opasnosti počinitelja i nastojanju smanjenja opasnosti. Određivanje i izricanje sigurnosnih mjera, počinitelju kaznenog djela, ovisi o njegovom budućem ponašanju, njegovoj budućoj opasnosti, kao posebno izraženom, visokom stupnju ponavljanja djela.

Prognoziranje budućeg ponašanja počinitelja kaznenog djela mora se povezati s prirodom počinjenog kaznenog djela i sa svim okolnostima koje postoje u vrijeme suđenja; odnosno koje se mogu predvidjeti da će postojati poslije izdržane kazne, ako se sigurnosna mjera izvršava tek poslije izdržane kazne. Stoga se sigurnosna mjera ne može opravdati samo težinom počinjenog kaznenog djela ako se na temelju njega i drugih okolnosti, u vrijeme izricanja presude, ne može prognozirati buduća počiniteljeva radnja. Iz navedenog razloga procjena budućeg opasnosti predstavlja ključan problem kod sigurnosnih mjera. Kazneni zakon u Federaciji Bosne i Hercegovine, propisuje mogućnost izricanja mjera sigurnosti, a jedna od mjera je i zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom. Sigurnosna mjera zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom može se izreći počinitelju kaznenog djela protiv sigurnosti prometa kad postoji opasnost od ponavljanja upravljanja prijevoznim sredstvom i ponovno činjenje takvog kaznenog djela.

Sigurnosna mjera zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom može se izreći u trajanju koje ne može biti kraće od tri mjeseca ni duže od pet godina računajući od pravosnažnosti sudske odluke, s tim da se vrijeme izvršenja kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.

2. Mjere sigurnosti, pojam, svrha i vrste

Mjere sigurnosti su posebna vrsta kaznenih sankcija koje se mogu izreći svakom počinitelju kaznenog djela. Uvođenjem u kazneno zakonodavstvo mjera sigurnosti uz kazne, dolazi do dualiteta kaznenih sankcija. U kazneni

zakonodavstvima mnogih zemalja pokazuju se nastojanja da mjere sigurnosti ostvare primat u odnosu na kazne.¹ Dok kazna služi ostvarenju specijalne prevencije, mjere sigurnosti djeluju specijalno preventivno. Kazna je utemeljena na krivnji, a osnova sigurnosnih mjera je opasnost počinitelja. Mjere sigurnosti kao preventivne sankcije usmjerene su na uzroke, a ne na posljedice kažnjivih ponašanja. Mjerama sigurnosti ostvaruje se kaznenopravna zaštita, kada se kaznom kao izrazito represivnom sankcijom ta zaštita ne može ostvariti. Mjere sigurnosti ne ovise o krivnji, nego služe sprečavanju kaznenih djela koja se u budućnosti mogu očekivati od počinitelja.²

Pretpostavka svim mjerama sigurnosti je opasnost počinitelja koja se očituje u vjerojatnosti ponovnog činenja kaznenih djela. Opasnost upravo predstavlja prognozu budućeg ponašanja delikventa, a kao i svaka druga prognoza nosi u sebi dvojbe preciznog prognoziranja.

Budući da se mjerama sigurnosti zadire u temeljna prava čovjeka, potrebno je precizno odrediti pretpostavke za njihovo izricanje. Sama kazna ne može ostvariti svrhu suzbijanja kriminaliteta, pa pored nje potrebne su i druge sankcije kao reakcija društva na ponašanja kojima se povređuju ili ugrožavaju vrijednosti zaštićene kaznenim pravom. U kaznenopravnoj regulativi u Federaciji Bosne i Hercegovine propisane su raznovrsne mjere sigurnosti. Ubrojivim počiniteljima mjere sigurnosti nikada se ne izriču samostalno, već samo kao dopunske sankcije uz kazne uvjetnu osudu i rad za opće dobro, kako bi pojačale preventivni učinak tih sankcija. Njihova primjena ovisi o ispunjenju zakonskih pretpostavki predviđenih kod svake sigurnosne mjere. Izbor, vrsta i trajanje mjere sigurnosti određuje se na osnovu procjene opasnosti počinitelja.

Mjerodavna je opasnost u vrijeme izricanja presude, a ne samo u vrijeme izvršenja kaznenog djela.³ Primjena većine mjera sigurnosti je fakultativna. Za primjenu mjera sigurnosti traži se visok stupanj vjerojatnoće iz kojeg se može zaključiti da će počinitelj ponovo vršiti kaznena djela, zbog stanja i uvjeta u kojima se nalazi.⁴ *Svrha sigurnosnih mjera jeste otklanjanje stanja ili uvjeta koji mogu uticati da učinitelj ubuduće učini krivična djela.*⁵

Prema KZ F BiH počiniteljima kaznenih djela mogu se izreći ove sigurnosne mjere: a) obavezno psihijatrijsko liječenje; b) obavezno liječenje od ovisnosti; c) zabrana vršenja poziva, aktivnosti ili funkcija; d) zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom; e) lišenje predmeta. Posljednje tri mjere sigurnosti imaju izuzetan

1 Petrović, B., Jovašević, D., Ferhatović, A., *Krivično pravo II, (suučesništvo, krivične sankcije i posebni dio)*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2016, str. 156

2 Novoselec, P., Martinović, I., *Komentar kaznenog zakona, I knjiga: opći dio*, Narodne novine, Zagreb, 2019, str. 414.

3 *ibidem*

4 Stojanović, Z., *Krivično pravo, opšti deo, osamnaesto izdanje*, Pravna knjiga, Beograd, 2011, str. 302.

5 Članak 72. KZ F BiH, Svrha sigurnosnih mjera, "Službene novine Federacije BiH", broj 36/03, 69/04, 18/05, 42/10, 42/11, 59/14, 76/14, 46/16 i 75/17.

specijalno preventivni karakter.⁶ U ovom radu razmotrit ću mjeru sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom. Mjere sigurnosti predviđene su samo za kaznena djela, dok su kod prekršaja moguće zaštitne mjere kojima se ostvaruju iste svrhe kao i mjerama sigurnosti i koje se po sadržaju puno podudaraju sa mjerama sigurnosti.

3. Zaštitne mjere, pojam, svrha i vrste

Sljedeće sankcije mogu biti izrečene osobi odgovornoj za počinjeni prekršaj: novčana kazna, uvjetna osuda, ukor i zaštitne mjere.⁷ Svrha je primjene zaštitnih mjera u prekršajnom pravu otklanjanje uvjeta koji omogućavaju ili poticajno djeluju na počinitelja i počinjenje nekog novog prekršaja. S obzirom na postojanje raznih uvjeta pod čijim odlučujućim utjecajem osobe čine prekršaje, cilj je otkloniti takvo opasno stanje i time pokušati prevenirati činjenje prekršaja. Sukladno s načelom razmjernosti u izricanju zaštitnih mjera, zaštitna mjera se ne smije izreći ako nije u razmjeru s težinom počinjenog prekršaja i prekršaja koji se mogu očekivati, kao i sa stupnjem počiniteljeve opasnosti.

Zaštitne mjere predstavljaju posebnu kategoriju prekršajnih sankcija kojima se otklanjaju određene okolnosti ili stanja uslijed kojih bi počinitelj prekršaja mogao da nastavi i ubuduće da čini prekršaje. Dakle, iz ove definicije sasvim je jasno i šta su to zaštitne mjere, ali i njihova naročita, tzv. specijalno-preventivna svrha.

Svrha je, dakle zaštitnih mjera da se njihovom primjenom otklone stanja ili uvjeti koji pogoduju činjenju, odnosno ostvarenju prekršajnog djela. Zakonom o prekršajima Federacije Bosne i Hercegovine iz 2014. godine predviđene su sljedeće zaštitne mjere, i to: 1. oduzimanje predmeta, 2. zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, 3. potpuna ili djelomična zabrana upravljanja motornim vozilom, 4. liječenje od ovisnosti i 5. zabrana pristupa oštećenim objektima ili mjestu izvršenja prekršaja.⁸ Zaštitne mjere se mogu propisivati isključivo zakonom, što nije slučaj sa ostalim prekršajnim sankcijama, odnosno prije svih novčanom kaznom. U odnosu na kazne zaštitne mjere se, odlikuju i posebnom svrhom koja se odnosi na njihovu primjenu: naime, one trebaju otkloniti određene uzroke, odnosno određena stanja koja su pogodovala ili koja omogućavaju ili poticajno djeluju na počinjenje prekršaja i koja bi i ubuduće mogla uticati na počinitelja da čini prekršajna djela.⁹

⁶ Petrović, B., Jovašević, D., Ferhatović, A., *op. cit.* str. 160.

⁷ Članak 21. stavak 1. Zakona o prekršajima F BiH, Službene novine Federacije BiH, broj 63/2014.

⁸ Članak 28. Zakona o prekršajima F BiH, Službene novine Federacije BiH, broj 63/2014.

⁹ Milivojević-Antoliš, L., *Prekršajno pravo i materijalno pravne odredbe prekršajnog zakona* (Narodne novine, 107/07), Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, Zagreb, 2012, str. 69.

S druge strane, nadležni sud može rješenjem o prekršaju prema okrivljenom primijeniti jednu ili više zaštitnih mjera, svakako uz ispunjenje zakonskih uvjeta za njihovo primjenu.

4. Mjera sigurnosti zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom iz članka 77. KZ F BiH

Ova mjera sigurnosti može se izreći samo počinitelju kaznenog djela kojim se ugrožava javni promet. Može se izreći za sve vrste ili kategorije motornih vozila. Uvjeti za njeno izricanje su: da je počinitelj počinio kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa,¹⁰ da je počinitelju izrečena kazna zatvora, rad za opće dobro na slobodi ili uvjetna osuda i da postoji opasnost da će upravljajući motornim vozilom počinitelj ponovo počiniti kazneno djelo.¹¹ Radi se o kaznenim djelima iz Glave XXVIII KZ F BiH, kod kojih se javni promet ugrožava upotrebom prijevoznih sredstava i samo oni počinitelji u prometu koji navedenim sredstvima vrše takva kaznena djela.

Kaznenim zakonom je definiran pojam prijevoznog sredstva: „*Prijevozno sredstvo je svako plovilo, vozilo i letjelica, kao i bilo kakvo drugo sredstvo koje se može koristiti za prijevoz u suhozemnom, vodenom ili zračnom prometu, bez obzira na vrstu pogona.*“¹² Ovim je pojam prijevoznog sredstva određen u širem značenju od pojma motornog vozila određenog Zakonom o osnovama sigurnosti prometa na cestama, pošto se odnosi na sve vrste prometa. Naravno radi se o prijevoznim sredstvima za čiju uporabu je propisano izdavanje odgovarajućih dozvola. Najveći značaj ima cestovni promet i on je u središtu ovog rada. Pri izricanju mjere sigurnosti sud određuje na koje se vrste i kategorije vozila zabrana odnosi. Tako Novoselec i Martinović smatraju da zabrana vožnje treba obuhvatiti sva motorna vozila, jer se odnosi na opasno ponašanje počinitelja, a ne na kategoriju na temelju koje se može upravljati vozilom.¹³

Županijski sud u Mostaru u svojoj presudi¹⁴ određuje da je u konkretnom slučaju vrsta prijevoznog sredstva motorno vozilo i određuje kategoriju „B“ na koju se zabrana odnosi. Naime, u obrazloženju presude sud navodi da je optuženi „*bezobzirno kršio prometne propise vozeći skoro trostrukom brzinom u odnosu na*

10 Tomašević, G., *Mjere sigurnosti u krivičnom pravu*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu i Književni krug, Split, 1986, str. 210.

11 KZ F BiH članak 77. stavak 1. „Sigurnosna mjera zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom može se izreći učinitelju krivičnog djela protiv sigurnosti prometa kad postoji opasnost da će upravljajući prijevoznim sredstvom ponovno učiniti takvo krivično djelo.“

12 Članak 2. stavak 1. točka 33. KZ F BiH.

13 Novoselec, P., Martinović, I., *op. cit.*, str. 452.

14 „*Temeljem čl. 77. KZ F BiH optuženom se izriče mjera sigurnosti zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom-motornim vozilom „B“ kategorije u trajanju od 2 (dvije) godine računajući od dana pravomoćnosti presude, s tim da se vrijeme izvršavanja kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.*“ Presuda Županijskog suda u Mostaru broj 07 0 K 015511 18K od 24.siječnja 2019. godine.

dozvoljenu, “ pa sud iz toga izvodi zaključak i smatra opravdanim izreći navedenu mjeru kako bi se otklonila opasnost da će optuženi upravljajući vozilom ponovno počiniti kazneno djelo protiv sigurnosti prometa. Zbog bezobzirnosti kršenja propisa od strane optuženog i teških posljedica takvog ponašanja koje su nastale u konkretnom slučaju, sud je ocijenio da je mjeru sigurnosti nužno odmjeriti u dužem vremenskom trajanju. Zakonodavac propisuje da se mjera sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom može odnositi samo na određenu vrstu ili na sve vrste prijevoznih sredstava, kada su ispunjeni uvjeti iz stavka 1. članka 77. KZ F BiH.¹⁵ Zanimljivo je da sud u svojim odlukama ne navodi vrstu prijevoznog sredstva, nego određuje kategoriju za koju se izriče mjera sigurnosti. Naime u ranijem periodu Pravilnikom je propisano u koju vrstu spadaju pojedina vozila, a izmjenama i dopunama Pravilnika iz 2019. godine¹⁶ u koju kategoriju pojedino vozilo spada. Zakonodavac je vjerojatno misleći na kategoriju kojom se vozaču daje mogućnost da upravlja vozilom u odnosu na vozačku dozvolu kao rješenje u članku 77. KZ F BiH propisao „vrstu prijevoznog sredstva“.

Vrste ili kategorije prijevoznih sredstava regulirane su spomenutim Pravilnikom, pa tako u vrstu ili kategoriju prijevoznog sredstva označenu kao L spadaju: mopedi, motocikli, tricikli, i dr., u kategoriju M-putnička motorna vozila i dr. u kategoriju N-teretna motorna vozila i dr., dok su uvjeti pod kojima neka osoba može upravljati u prometu na cestama propisana u ZOSPC-a.¹⁷ Znači ako pretpostavimo da je u prometnoj nesreći sudjelovao vozač sa putničkim automobilom, onda bi se izrekla mjera sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom vrste ili kategorije vozila M i zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom B kategorije u odnosu na vozačku dozvolu. Ovo svakako u uvjetima kada sud utvrdi da su ispunjeni zakonski uvjeti za izricanje mjere sigurnosti. Izmjena zakonskog rješenja i upotreba odgovarajuće terminologije, sa preciznim određenjem dalo bi jasniju zakonsku normu.

Ova mjera sigurnosti se izriče ako sud nađe da je opasno da počinitelj upravlja prijevoznim sredstvom. Ovu opasnost treba razumjeti kao opasnost ponovnog vršenja nekog kaznenog djela kojim se ugrožava javni promet, a imajući u vidu svrhu mjera sigurnosti.¹⁸ Svoj zaključak sud izvodi iz okolnosti pod kojima je djelo počinjeno, ranijeg kršenja prometnih propisa,¹⁹ težine počinjenog djela. Može biti i ranije kršenje prometnih propisa koji su bili u domeni kažnjavanja za prekršaj a ne samo za kazneno djelo, a može se izreći osobama koje ranije nisu prekršajno niti kazneno odgovarali.

¹⁵ Članak 77. stavak 2. KZ F BiH.

¹⁶ Prema Pravilniku o dimenzijama, ukupnoj masi i osovinskom opterećenju vozila, o uređajima i opremi koju moraju da imaju vozila i o osnovnim uslovima koje moraju da ispunjavaju uređaji i oprema u saobraćaju na putevima (Službeni glasnik BiH, broj 23/07, 54/07, 101/12, 26/19 i 83/20).

¹⁷ Članak 185. stavak 1. točka 12. i 22. ZOSPC-a u BiH, Službene novine BiH.

¹⁸ Lazarević, Lj., *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, Savremena administracija, Beograd, 2006, str. 275.

¹⁹ Grozdanić, V., Škorić, M., Martinović, I., *Kazneno pravo, opći dio*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2013, str. 249.

Zbog počinjenog kaznenog djela iz članka 336. stavak 2. Teška kaznena djela protiv sigurnosti javnog prometa u vezi sa kaznenim djelom iz članka 333. stavak 1. Ugrožavanje javnog prometa zbog omamljenosti iz KZ F BiH, Županijski sud u Mostaru je optuženom temeljem čl. 77. KZ F BiH izrekao mjeru sigurnosti zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom B kategorije u trajanju od 3 (tri) godine računajući od dana pravomoćnosti presude, s tim da se vrijeme izvršavanja kazne zatvora ne uračunava u vrijeme trajanja ove mjere.

Iz obrazloženja presude za kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa vidljivo je da je sud utvrdio kod počinjenja kaznenog djela „*optuženik je bezobzirno kršio prometne propise – vozio je u znatno alkoholiziranom stanju sa koncentracijom alkohola u krvi od 55,14 mmol/l (2,54 promila), što i prema nalazu i mišljenju vještaka psihijatra predstavlja teško pijano stanje u kome je optuženik bio očigledno nesposoban za sigurno upravljanje motornim vozilom.*“ Sud dalje navodi u obrazloženju presude da je ponašanje optuženika u „*periodu prije počinjenja djela jasno pokazao da je on i ranije kršio prometne propise, odnosno pokazao njegovo kontinuirano protupropisno ponašanja u vožnji.*“²⁰

Mjera sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom je dopunskog karaktera jer se ne izriče samostalno, već uz kaznu, uvjetnu osudu i sudsku opomenu. U slučaju da je izrečena uz uvjetnu osudu tu osudu sud može opozvati ako počinitelj prekrši mjeru sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom.²¹ Ako počinitelj ne ispunji svoje obveze predviđene odredbama kaznenog zakona onda se propisuje mogućnost opoziva uvjetne osude.

Trajanje mjere sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom je određeno da ne može biti kraće od tri mjeseca niti duže od pet godina, računajući od pravomoćnosti presude.²² Termin pravomoćnosti nije odgovarajući, bolje je rješenje da se ova mjera računa od dana izvršnosti, ovakvo rješenje možemo naći i u poredbenim zakonodavstvima zemalja u okruženju. KZ uopće ne propisuje šta sa onim vozačima koji uopće nemaju vozačku dozvolu ili ako su počinitelji kaznenog djela profesionalni vozači. U praksi u poredbenim zakonodavstvima zabrana se izriče i vozačima koji nemaju položen vozački ispit, a mjera ne uključuje zabranu izdavanja vozačke dozvole.²³ Zastarjelost izvršenja mjere sigurnosti zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom nastupa kada protekne

20 Dalje sud navodi „*Dakle, zbog svega navedenog upravljanje vozilom od strane optuženika predstavlja najozbiljniju opasnost za život i imovinu drugih zbog čega je neophodno izricanjem mjere sigurnosti otkloniti stanja i uvjete koji mogu utjecati da počinitelj ubuduće počini kaznena djela, a zbog stupnja bezobzirnog kršenja propisa i teških posljedica takvog ponašanja i u nešto dužem vremenskom trajanju.*“ Iz obrazloženja presude Županijskog suda u Mostaru broj 07 0 K 014515 17K od 08.rujna. 2017. godine.

21 Prema članku 77. stavak 4. KZ F BiH „*Prema učinitelju krivičnog djela kojem je zabranjeno upravljanje prijevoznim sredstvom uz zamjenu za kaznu zatvora ili uvjetnu osudu, ako ne postupi po toj zabrani, primijenit će se odredbe člana 44. (Rad za opće dobro na slobodi) stav 5. i člana 66. (Opoziv uvjetne osude zbog neispunjenja određenih obaveza) stav 5. ovog zakona.*“

22 Članak 77. stavak 3. KZ F BiH.

23 Novoselec, P., Martinović, I., op. cit., str. 453.

onoliko vremena koliko je sud odredio za trajanje te mjere.²⁴ U ovom radu značajno je analizirati odredbe Zakona o kaznenom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine a koje se odnose na mjeru zabrane privremeno oduzimanje vozačke dozvole.

U odredbama članka 140a. stavak 1. točka e). propisano je „da *kada okolnosti slučaja na to ukazuju sud može izreći jednu ili više sljedećih mjera zabrane*,” pa navodi pod „e) *privremeno oduzimanje vozačke dozvole*“.²⁵

Sud će navesti kategorije za koje će vozačka dozvola biti suspendirana u svom rješenju kojim izriče mjeru privremenog oduzimanja vozačke dozvole. Mjere zabrane mogu trajati dok za to postoji potreba, a najduže do pravomoćnosti presude. Mjeru zabrane privremenog oduzimanja vozačke dozvole izvršava policijski organ. Ova mjera zabrane je u potpunosti neiskorištena, jer analizirajući sudsku praksu sudova u Federaciji Bosne i Hercegovine nije zabilježen primjer u kojem su na prijedlog tužiteljstva sudovi odredili ovakvu mjeru zabrane.

5. Zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom iz članka 28. Zakona o prekršajima F BiH

Zaštitne mjere mogu se propisati samo zakonom. Za prekršaj mogu se propisati sljedeće zaštitne mjere: oduzimanje predmeta, zabrana vršenja poziva, djelatnosti ili dužnosti, potpuna ili djelomična zabrana upravljanja motornim vozilom i izvanbolničko liječenje od zavisnosti.²⁶

Zakonima koji propisuju prekršaje mogu se odrediti dodatne vrste zaštitnih mjera, s tim da svaka zaštitna mjera koja nije predmet direktnog izvršenja od organa vlasti mora biti uvjetovana dobrovoljnim pristankom na takvu zaštitnu mjeru od okrivljenog. Sud može rješenjem o prekršaju okrivljenom izreći jednu ili više zaštitnih mjera.²⁷

Kada razlozi za izricanje zaštitnih mjera prestanu postojati, zaštitna mjera bit će opozvana. Trajanje zaštitne mjere predstavlja najkraći period potreban da se okrivljeni spriječi da počinii sličan prekršaj, kao što je određeno od suda, uzimajući u obzir sve olakšavajuće i otežavajuće okolnosti, uključujući, ali ne ograničavajući se na težinu prekršaja i njegove posljedice, stupanj odgovornosti

24 Članak 18. KZ F BiH, Službene novine Federacije BiH”, br. 36/2003, 21/2004 - ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017).

25 Zakon o kaznenom postupku Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 35/2003, 56/2003 - ispravka, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014 i 74/2020).

26 Članak 28. Zakona o prekršajima F BiH, “Službene novine Federacije BiH”, br. 63/2014 i “Sl. glasnik BiH”, br. 41/2022 - odluka Ustavnog suda BiH i 68/2022 - odluka Ustavnog suda BiH).

27 Članak 29. stavak 3. Zakona o prekršajima F BiH, “Službene novine Federacije BiH”, br. 63/2014 i “Sl. glasnik BiH”, br. 41/2022 - odluka Ustavnog suda BiH i 68/2022 - odluka Ustavnog suda BiH).

okrivljenog, uvid u evidenciju o njegovim prethodnim prekršajima ili krivičnim djelima, njegovu financijsku situaciju, kao i da li je iskazao kajanje.

Ovlašteni organ može prekršajnim nalogom izreći samo jednu zaštitnu mjeru u najkraćem predviđenom trajanju.²⁸

Nedostatak u ovoj odredbi ogleda se u tome što nije jasno da li se odnosi na zaštitne mjere u najkraćem predviđenom trajanju za pojedine prekršaje ili na najkraću zaštitnu mjeru predviđenu zakonom od 30 dana. Ova odredba je iskorištena u praksi na način da ovlašteni organ izriče zaštitnu mjeru zabrana upravljanja motornim vozilom u najkraćem trajanju predviđenu za pojedine prekršaje pa ona može biti propisana kao najmanja jedan mjesec, dva mjeseca, šest mjeseci. Ako bi se ova odredba tumačila na način da ovlašteni organ može izreći zabranu samo u trajanju od 30 dana (jedan mjesec) onda bi drastično smanjili broj izdanih prekršajnih naloga, jer bi zbog toga prekršajni postupak morali pokrenuti putem zahtjeva za pokretanje prekršajnog postupka prema nadležnom sudu. I ovdje vrijedi komentar kao i u poglavlju o mjerama sigurnosti u pogledu prakse gdje se uvijek u rješenju suda navodi kategorija koja se odnosi na vozačku dozvolu, a zakonodavac je i ovdje propisao da se okrivljenom može zabraniti upravljanje motornim vozilima ili određenom vrstom motornog vozila.

Zakonom o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini u kaznenim odredbama za pojedine prekršaje propisano je izricanje zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom, odnosno propisano je kad se izriču obvezno i kad fakultativno i u kojem rasponu je trajanje zaštitne mjere. Tako je zakonodavac procjenjujući teže prekršaje kao što upravljanje vozilom pod utjecajem alkohola u krvi preko 1,5g/kg, ako vozač vozi brzinom većom za više od 30 km/h od dozvoljene, ako upravlja vozilom u vrijeme kada traje zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom za počinjeni prekršaj predviđeno je obvezno izricanje zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju od dva mjeseca do šest mjeseci, a ako je tim prekršajem izazvana prometna nesreća, predviđeno je izricanje zaštitne mjere u trajanju od šest mjeseci.²⁹

Cijeneći težinu počinjenih prekršaja propisano je izricanje zaštitnih mjera i fakultativno kao na primjer za prekršaj kojim je vozač upravljao pod utjecajem alkohola u organizmu u iznosu od 0,30 do 0,80 g/kg, počinitelju prekršaja može se izreći zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom u trajanju do dva mjeseca.

Vrijedno je analizirati i odredbu kojom je zakonodavac propisao da ovlaštene osobe mogu „vozača kod kojeg se utvrdi količina alkohola u krvi iznad 1,5g/kg ili koji odbije testiranje a pokazuje znake poremećenosti izazvane djelovanjem alkohola zadržati do otrežnjenja, a najdulje 12 sati.“³⁰

Nedostatak je u tome što nije propisao da se ova mjera može poduzeti i prema vozačima kod kojih se upotrebom drugih metoda utvrđivanja alkoholiziranosti

²⁸ Ibidem

²⁹ Članak 234a ZOSPC-a u BiH.

³⁰ Članak 224. stavak 2. ZOSPC-a u BiH.

vozača, kao što je alkotest, utvrdi da su pod utjecajem alkohola. Ova odredba je ostala neiskorištena iz razloga što je nemoguće nekog zadržati i onda čekati da se u ovlaštenoj ustanovi izvrši vještačenje ima li alkohola u krvi u uzorku koji je dostavljen.

Trajanje zaštitne mjere u konkretnoj situaciji određuje nadležni sud, imajući pri tome u vidu najkraći vremenski period koji je potreban da se okrivljeni počinitelj prekršaja spriječi da učini sličan prekršaj. Osim toga, sud prilikom primjene određene zaštitne mjere uzima u obzir sve bitne okolnosti konkretnog slučaja, od kojih su, na primjer, u prekršajnom zakonu navedene: težina prekršaja i njegove posljedice, stupanj krivnje okrivljenog, ranija osuđivanost okrivljenog (koja se utvrđuje na osnovu uvida u prekršajnu evidenciju), financijska situacija okrivljenog, kao i okolnost da li je okrivljeni nakon izvršenja prekršaja iskazao kajanje.³¹

Zaštitne mjere, i to samo neke od njih, a ne sve, uz sud, pod određenim uvjetima mogu primjenjivati i ovlašteni organi. Kao sankciju za prekršaj počinjen u prometu sud može kažnjenom odrediti ograničenja na upravljanje motornim vozilima kao što su: zabrana upravljanja vozilom tijekom noći, ili preko određene udaljenosti od kuće, ograničenje na vožnju do i s posla, ili ograničenje samo na vožnju vezanu uz obavljanje posla na period koji nije kraći od 30 dana niti duži od jedne godine.³²

Zakonom je propisan i postupak izvršenja primijenjenih zaštitnih mjera. Tako, nakon pravomoćnosti i izvršnosti rješenja o prekršaju u kojem je određena konkretna zaštitna mjera, nadležni sud rješenje o prekršaju sa klauzulom pravomoćnosti i izvršnosti dostavlja nadležnom organu za izvršenje konkretne zaštitne mjere, na primjer, rješenje o prekršaju u kojem je kažnjenom određena zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom sud će dostaviti nadležnom organu unutarnjih poslova kako bi ovaj organ izvršio konkretnu zaštitnu mjeru - oduzimanjem i deponiranjem vozačke dozvole počinitelja prekršaja kome je zabrana određena kod nadležnog organa unutarnjih poslova.

Zakonom kojim se propisuju, određuje se i primjena ove vrste prekršajnih sankcija, odnosno njihovo obavezno (obligatorno) ili fakultativno određivanje u konkretnom slučaju. Naime, ukoliko je propisano obavezno određivanje zaštitne mjere za određeni prekršaj, ona se mora u svakom konkretnom slučaju i primijeniti uz kaznu. Fakultativno propisane zaštitne mjere mogu se izreći uz kaznu, ukoliko sud ocijeni da bi to u konkretnom slučaju bilo potrebno (na primjer, zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom za pojedine, lakše prometne prekršaje, s tim da je za teže prometne prekršaje predviđeno obavezno izricanje navedene zaštitne mjere). *„Oduzimanje vozačke dozvole može se izreći kao posljedica dodijeljenih kaznenih poena u skladu sa Zakonom o osnovama sigurnosti saobraćaja na putevima u Bosni i Hercegovini (“Službeni glasnik BiH”, br. 6/06, 75/06, 44/07, 48/10 i 84/13). Sud ili ovlašteni organi ne mogu*

31 Članak 236 ZOSPC-a u BiH.

32 Članak 33. stavak 2. Zakona o prekršajima u F BiH.

*promijeniti broj kaznenih poena koji se automatski uračunavaju kao rezultat odgovornosti za prekršaj u skladu sa Zakonom o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini.*³³

Najčešća zaštitna mjera zabrane danas odnosi se na zabranu počinitelju prekršaja upravljanje motornim vozilom. Ovu zaštitnu mjeru u F BiH primjenjuju sudovi, ali i ovlašteni organi. Ovi organi mogu određivati navedenu zaštitnu mjeru počinitelju prekršaja isključivo za prekršaje izvršene u prometu. Zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom se sastoji u privremenoj i potpunoj zabrani upravljanja motornim vozilom. Postoji i trajna zabrana upravljanja motornim vozilom opravdanje nalazi, za slučajeve povrata i teškog ugrožavanja sigurnosti prometa. Potpunošć podrazumijeva nemogućnost okrivljenog, odnosno kažnjenog da određeno vrijeme upravlja motornim vozilom određene ili svih kategorija. Privremenost ove zabrane, dakle podrazumijeva da se njeno trajanje opredjeljuje na vrijeme određeno rješćem o prekršaju koje donosi sud, odnosno na vrijeme određeno izdanim prekršajnim nalogom, kojeg izdaje nadležni organ.

Trajanje zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom određuje sud za konkretan prekršaj, a u okvirima koji su zakonom određeni, odnosno u trajanju od najmanje 30 dana do jedne godine.³⁴ S druge strane, ovlašćeni organ ukoliko se odluči primijeniti ovu zaštitnu mjeru, on je određuje u trajanju od 30 dana (ne može odrediti ni duže ni kraće njeno trajanje). Ukoliko se odluče u pogledu primjene ove zaštitne mjere, sud, odnosno ovlašćeni organ mogu rješćem o prekršaju, odnosno izdanim prekršajnim nalogom vozaču motornog vozila odrediti: a) zabranu upravljanja svim kategorijama motornih vozila ili b) zabranu upravljanja određenom vrstom ili određenom kategorijom motornih vozila ali i u jednom i u drugom slućaju, u trajanju od 30 dana do jedne godine. Osim što se u Zakonu o prekršajima F BiH navodi da se zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom određuje kao sankcija za prekršaj poćinjen u prometu, podrazumijeva se da će sud primijeniti zabranu upravljanja motornim vozilom ukoliko okolnosti pod kojima je prekršajno djelo izvršeno ili ranije kršćenje prometnih propisa od strane počinitelja prekršaja ukazuju na to da postoji opasnost da će on upravljajući motornim vozilom ponovo izvršiti prekršaj. Isto tako, prilikom odlučivanja o zaštitnoj mjeri, sud, odnosno ovlašćeni organ imat će u vidu i ćinjenicu da li je počinitelj prekršaja po ćanimanju vozać motornog vozila, kao i koju kategoriju vozaćke dozvole posjeduje.

Sudovi kao i ovlašćeni organi u prekršajnom postupku zaštitnu mjeru zabrana upravljanja motornim vozilom izriću uvijek kad je njeno izricanje propisano kao obvezno, dok to nije kod mjera sigurnosti kad je poćinjeno kazneno djelo protiv sigurnosti javnog prometa.

33 Ćlanak 33. stavak 3. Zakona o prekršajima u F BiH.

34 Ćlanak 33. stavak 1. Zakona o prekršajima u F BiH, „Kao sankciju za prekršaj poćinjen u saobraćaju sud i ovlašćeni organi mogu okrivljenom zabraniti upravljanje motornim vozilima ili određenom vrstom motornog vozila na period koji nije kraći od 30 dana niti dući od jedne godine.“

Tako Općinski sud u Mostaru u prekršajnom postupku protiv okrivljenog J.G. zbog toga što je izazvao prometnu nesreću „*pod utjecajem alkohola u organizmu, jer je alkotestom marke drager utvrđeno da se u istom nalazi 2,40 promila alkohola u organizmu... dolaskom na kritično mjesto isti u takvom alkoholiziranom, odnosno omamljenom stanju... ne uspijeva zaustaviti svoje vozilo iz zaustavljenog vozila*“. Uslijed ovakvih radnji okrivljeni je ostvario kontakt prednjim dijelom svog vozila sa zadnjim dijelom zaustavljenog vozila, a kao posljedica je nastupila materijalna šteta. Pa mu sud uz jedinstvenu novčanu kaznu izriče: „*zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom „B“ kategorije u trajanju od 6 (šest) mjeseci*“ a uz zaštitnu mjeru sud mu izriče i dva kaznena boda. U obrazloženju rješenja sud navodi da je okrivljeni izjašnjavajući se o odgovornosti za počinjeni prekršaj, krivnju u cijelosti prihvatio, a uz jedinstvenu novčanu kaznu izrekao i zaštitnu mjeru i kaznene bodove jer je njihovo izricanje propisano kao obvezno, a sud je zaštitnu mjeru odredio u dužem trajanju zbog velikog stupnja alkoholiziranosti.³⁵

U sljedećem primjeru je okrivljeni S.M. upravljajući motornim vozilom marke Golf u smjeru ceste M17, i dolaskom na raskrižje, „*a gdje postoji prometni znak „stop“ ... okrivljeni je izvršio uključivanje na magistralnu cestu M17, pri tome oduzevši prvenstvo prolaza vozilu Dacia logan, ... kojim je upravljao H.B. a koji se vozilom kretao magistralnom cestom M17*“. Nakon čega je došlo do kontakta vozila a kao posljedica ove prometne nesreće je materijalna šteta na vozilima i lake tjelesne ozljede vozača H.B. i putnika u vozilu Dacia logan. Isto kao i u prethodnom navedenom slučaju iz prakse Općinski sud u Mostaru okrivljenom uz novčanu kaznu od 600,00 KM (šest stotina), izriče se i: „*zaštitna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom „B“ kategorije u trajanju od dva (2) mjeseca*“, a još mu se određuju i dva kaznena boda. Sud u obrazloženju rješenja o prekršaju navodi da je uz novčanu kaznu okrivljenom izrekao i zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom „B“ kategorije i odredio mu i dva kaznena boda, „*jer su ove mjere zakonski obigatorne u odnosu na konkretni prekršaj*.“³⁶

Značajno je navesti da prijedlog odnosno pravnu kvalifikaciju prekršaja ovlaštenog tijela koje je podnijelo zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka, Općinski sud u Mostaru prihvaća i okrivljenog oglašava krivim. Naime radi se o tome da je okrivljeni V.V. u gradu Mostaru, upravljajući svojim vozilom, na raskrižju ulica gdje postoji prometni znak „stop“ uključenjem u raskrižje oduzeo pravo prvenstva prolaza drugom vozilu, a istovremeno okrivljeni je upravljao pod utjecajem alkohola ustanovljene vrijednosti od 1,41 promila alkohola

35 Rješenje Općinskog suda u Mostaru, broj 58 0 Pr 266240 22 Pr, od 19.09.2023. godine, Okrivljenom se stavilo na teret da je počinio prekršaj iz članka 174. stavak 2. a kažnjivo po članku 234a. stavak 3. točke 4. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini. („Službeni glasnik BiH“, broj 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13, 07/18).

36 Rješenje Općinskog suda u Mostaru, broj 58 0 Pr 266272 22 Pr, od 20.09.2023. godine, Okrivljenom se stavilo na teret da je počinio prekršaj iz članka 49. stavak 4., a kažnjivo po članku 235. stavak 3. točka 4. Zakona o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini. („Službeni glasnik BiH“, broj 6/06, 75/06, 44/07, 84/09, 48/10, 18/13, 07/18).

u organizmu, pa je zbog tih radnji došlo do prometne nesreće u kojoj je kao posljedica nastupila materijalna šteta. Sud je prihvatio prijedlog ovlaštenog tijela da je prometna nesreća izazvana zbog oduzimanja prava prvenstva prolaza a ne zbog ustanovljene vrijednosti od 1,41 promila alkohola u organizmu okrivljenog. Sud je okrivljenom izrekao *„zaštitnu mjeru zabrana upravljanja motornim vozilom „B“ kategorije u trajanju od 2 (dva) mjeseca“*.³⁷ U obrazloženju rješenja uvijek je isti razlog izricanja zato što je po zakonu predviđeno kao obvezno izricanje.

6. Izvršenje mjere sigurnosti zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom i zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom

Postavlja se pitanje kako efikasno i učinkovito provesti mjeru sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom ako je zakonom predviđeno da mjera počinje teći od dana kada je pravomoćna sudska odluka. Zakonom o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini, dana je ovlast za provođenje zakona ministru da sam ili u suradnji sa odgovarajućim mjerodavnim tijelom donese bliže propise. Pravilnikom o vozačkoj dozvoli³⁸ uređeno je i izvršenje zabrane upravljanja motornim vozilom, deponiranje vozačke dozvole.

Deponiranje vozačke dozvole vrši se sukladno Zakonu o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini tako što se deponira kod nadležnog tijela kod kojeg se vozač vodi u evidenciji. Vrijeme trajanja zabrane upravljanja motornim vozilom računa se od dana deponiranja vozačke dozvole.³⁹ Tako da bi izmjenama KZ F BiH u članku 77. i umjesto pravomoćnosti odredili termin izvršnosti riješili problem izvršenja mjera sigurnosti izrečenih za počinjena kaznena djela i naravno potrebnih pod zakonskih propisa.

Za izvršenje ove zaštitne mjere ali i mjere sigurnosti pod nazivom zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom koju primjenjuje sud u kaznenom postupku, a čije trajanje može se kretati u rasponu od najmanje tri mjeseca do pet godina računajući od dana pravomoćnosti odluke o njenom određivanju, nadležan je onaj organ koji vozača, odnosno vozača-instruktoru kojima je određena neka od ovih mjera vodi u evidenciji vozača u skladu sa Zakonom o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini. Kod dostavljanja presude zbog izvršenja mjere sigurnosti sud mora voditi računa da presudu dostavlja mjesno nadležnom mjerodavnom tijelu policije kod kojeg se vozač vodi u evidenciji, a to bi značilo prema mjestu prebivališta, a sud isto tako mora pravomoćnu presudu dostaviti radi upisa u kaznenu evidenciju, a ona se vodi po mjestu rođenja počinitelja.

37 Rješenje Općinskog suda u Mostaru, broj 58 0 Pr 266243 22 Pr, od 27.03.2023.godine.

38 Pravilnik o vozačkoj dozvoli „Službeni glasnik“ Bosne i Hercegovine broj 13/2007.

39 Članak 245. stavak 1. ZOSPC-a u BiH.

Nadležni organ vrši oduzimanje i deponiranje vozačke dozvole, za ono vrijeme dok zabrana upravljanja motornim vozilom traje. U slučaju da vozač, nakon prijema poziva da dostavi vozačku dozvolu radi izvršenja zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilom, ne odazove pozivu, nadležni organ donijet će zaključak o prinudnom oduzimanju vozačke dozvole. Zbog nedostavljanja vozačke dozvole mjerodavnom tijelu radi izvršenja zaštitne mjere zabrana upravljanja motornim vozilom, ZOSPC-a predviđena je kazna u iznosu od 100 KM. Kao posljedicu dodijeljenih kaznenih poena zbog izvršenih prometnih prekršaja, u skladu sa Zakonom o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini, sud može počinitelju prekršaja izreći zaštitnu mjeru zabrane upravljanja motornim vozilom. Okolnost da je okrivljeni vozač po zanimanju, može se cijeniti kao olakšavajuća u smislu izricanja zaštitne mjere zabrane upravljanja motornim vozilima. To iz razloga jer je okrivljeni profesionalni vozač, koji na temelju svog zanimanja stiče prihode za život, pa bi izricanje zaštitne mjere zabrana upravljanja motornim vozilima B kategorije lišilo okrivljenog mogućnosti obavljanja svog posla i stjecanja sredstava za život, što svakako nije smisao navedene zaštitne mjere.

Izvršenje ove zaštitne mjere, odnosno deponiranje vozačke dozvole radi njenog izvršenja vrši se u skladu sa odredbama Pravilnika o vozačkoj dozvoli (Službeni glasnik Bosne i Hercegovine, broj 13/2007). Pri tome, sud, odnosno ovlašteni organ ne mogu promijeniti broj kaznenih poena koji se zaračunavaju automatski kao rezultat odgovornosti za prekršaj u skladu sa Zakonom o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini.

Na postavljeni zahtjev Agenciji za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu podataka Bosne i Hercegovine za dostavljanje podatka o mjeri sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom, koju izriču sudovi u Federaciji Bosne i Hercegovine, počiniteljima kaznenih djela protiv sigurnosti javnog prometa u kaznenom postupku, odnosno da li su podaci o ovoj mjeri sigurnosti evidentirani u bazama podataka koje ova Agencija vodi odnosno da li imaju podatke da li se ova mjera izvršava, odgovor je da se u bazi IDDEEA-e BiH nalaze Prekršajne evidencije a zabrane upravljanja prijevoznim sredstvom su kaznene evidencije koje oni nemaju u bazi podataka. Prema dostavljenim podacima IDDEEA-e u BiH, mjera sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom se ne izvršava, niti postoji pod zakonski propis kojim se uređuje izvršenje ove mjere sigurnosti. Tabela 1: Broj zaštitnih mjera zabrana upravljanja motornim vozilom, izrečenih u prekršajnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine, a koje su evidentirane u bazu podataka prekršajne evidencije za 2018, 2019 i 2020. godinu.⁴⁰

40 Broj zaštitnih mjera izrečenih u prekršajnom postupku koje su evidentirane u bazu podataka prekršajne evidencije, prikazan i analiziran na temelju podataka dostavljenih od Agencije za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu Bosne i Hercegovine (IDDEEA), Rješenje o slobodi pristupa informacijama broj: 15-01-07-10-11598-2/ 2023.

Godina	2018	2019	2020
Zaštitna mjera zabrana upravljanja motornim vozilom izrečena prekršajnim nalogom	44 432	41 432	40 336
Zaštitna mjera zabrana upravljanja motornim vozilom izrečena rješenjem suda	2 502	2790	2527
Ukupno	46 934	44 222	42863

U tabeli 1. prikazan je broj izrečenih zaštitnih mjera zabrana upravljanja motornim vozilom izrečenih u prekršajnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine za 2018, 2019 i 2020. godinu i evidentiranih u bazu podataka prekršajne evidencije, a koje su izrekli sudovi u prekršajnom postupku i organi ovlašteni za izdavanje prekršajnog naloga u Federaciji Bosne i Hercegovine. Iz prikazanih podataka vidljivo je da broj izrečenih zaštitnih mjera zabrana upravljanja motornim vozilom u prekršajnom postupku od strane suda sudjeluje sa oko 6% u odnosu na ukupan broj izrečenih i evidentiranih zaštitnih mjera zabrana upravljanja motornim vozilom u Federaciji Bosne i Hercegovine. Jasno je da najveći broj zaštitnih mjera izriču policijska tijela ovlaštena za pokretanje prekršajnog postupka putem izdavanja prekršajnog naloga prilikom kontrole i reguliranja prometa ili nakon izvršenog očevida prometne nesreće počiniteljima prekršaja koji su izazvali prometnu nesreću.

Tabela 2: Broj zaštitnih mjera zabrana upravljanja motornim vozilom, izrečenih u prekršajnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine, a koje su izvršene, zastarjele ili zastarjele u postupku za 2018, 2019 i 2020. godinu.⁴¹

Godina	2018	2019	2020
Zaštitna mjera je u statusu izvršena, zastarjela ili zastarjela u postupku	8 414	7 809	8 257

U tabeli 2. prikazan je broj izrečenih zaštitnih mjera zabrana upravljanja motornim vozilom izrečenih u prekršajnom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine, a koje su izvršene, zastarjele ili zastarjele u postupku za 2018, 2019 i 2020. godinu. Samo je oko 18% zaštitnih mjera zabrana upravljanja motornim vozilom a koje su izvršene, zastarjele ili zastarjele u postupku u odnosu na ukupan broj izrečenih i evidentiranih zaštitnih mjera zabrana upravljanja motornim vozilom. Točan broj izvršenih zaštitnih mjera zabrana upravljanja motornim vozilom ne može se utvrditi jer se u bazama podataka prekršajne evidencije vode skupa zaštitne mjere u statusu izvršene, zastarjele ili zastarjele u postupku. Iz prikazane analize vidljivo je da izvršavanje zaštitne mjere zabrana upravljanja

41 Broj zaštitnih mjera izrečenih u prekršajnom postupku koje su izvršene, zastarjele ili zastarjele u postupku i evidentirane u bazu podataka prekršajne evidencije, prikazan i analiziran na temelju podataka dostavljenih od Agencije za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu Bosne i Hercegovine (IDDEEA), Rješenje o slobodi pristupa informacijama broj: 15-01-07-10-11598-2/2023.

motornim vozilom izrečene u prekršajnom postupku nije na zadovoljavajućoj razini.

7. Zaključak

Utjecaj mjere sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom čije izvršenje nije propisano na odgovarajući način i koja se prema dostupnim bazama podataka i evidencijama ne izvršava, koja se rijetko izriče, nema nikakvog utjecaja na počinitelje kaznenih djela protiv sigurnosti javnog prometa, dok zaštitne mjere zabrana upravljanja motornim vozilom izrečene u prekršajnom postupku djelomično se izvršavaju i imaju ograničen učinak na počinitelje prekršaja počinjenih u prometu i prometnim nesrećama. Prethodnom analizom utvrdio sam, mjera sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom u malom broju se izriče, a pogrešno je propisano da se početak trajanja ove mjere sigurnosti računa od dana pravomoćnosti presude ako bi se ova mjera izvršavala na temelju Pravilnika o vozačkoj dozvoli-deponiranjem vozačke dozvole, a objektivno postoji mogućnost da mjera sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom ode u zastaru ili po samoj pravomoćnoj presudi mjera istekne. Isto tako ispravljanjem nedostataka u KZ F BiH u vezi vrste i kategorije vozila za koju se mjera sigurnosti izriče dalo bi precizna određenja na koja se sve vozila ta mjera odnosi.

Znači sudovi određuju samo kategoriju koja se odnosi na vozačku dozvolu, a ne i na vrstu vozila. Nešto veći utjecaj ali i dalje nedostatan na prometne delikte ima zaštitna mjera zabrana upravljanja motornim vozilom, zbog toga što je veći broj prekršaja i što je zakonodavac za neke teže prekršaje predvidio obvezno izricanje zaštitne mjere, što je Pravilnikom o vozačkoj dozvoli jasno propisano njeno izvršenje kao i početak trajanja dok to nije slučaj za mjeru sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom. Za osobe koje ne poštuju ovu sigurnosnu mjeru zakonodavac je propisao odgovarajuće sankcije u obliku opoziva uvjetne osude ili rada za opće dobro ili sankcioniranja za prekršaj nedostavljanja vozačke dozvole mjerodavnom tijelu zbog izvršenja zabrane.

Neiskorištenost kazneno pravnog okvira, u konkretnom slučaju odredbi ZKP-a F BiH u pogledu određivanja mjera privremenog oduzimanja vozačke dozvole ogleda se u tome da sudionici u prometu i dalje krše prometne propise, zbog kojih kršenja događaju se prometne nesreće i sa najtežim posljedicama. Korištenjem ove mjere ostvarili bi se efekti specijalne prevencije. Potrebno je donijeti propis kojim bi se propisao način izvršenja mjere sigurnosti zabrana upravljanja prijevoznim sredstvom, dale obveze mjerodavnim tijelima koje postupaju kod izvršenja mjere sigurnosti.

LITERATURA

a) Knjige i članci

1. **Grozdanić, V., Škorić, M., Martinović, I.**, *Kazneno pravo, opći dio*, Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci, Rijeka, 2013.
2. **Lazarević, Lj.**, *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srbije*, Savremena administracija, Beograd, 2006.
3. **Milivojević-Antoliš, L.**, *Prekršajno pravo i materijalno pravne odredbe prekršajnog zakona* (Narodne novine, 107/07), Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Hrvatske, Policijska akademija, Zagreb, 2012.
4. **Novoselec, P., Martinović, I.**, *Komentar kaznenog zakona, I knjiga: opći dio*, Narodne novine, Zagreb, 2019.
5. **Petrović, B., Jovašević, D., Ferhatović, A.**, *Krivično pravo II, (suučesništvo, krivične sankcije i posebni dio)*, Pravni fakultet Univerziteta u Sarajevu, Sarajevo, 2016.
6. **Stojanović, Z.**, *Krivično pravo, opšti deo, osamnaesto izdanje*, Pravna knjiga, Beograd, 2011.
7. **Tomašević, G.**, *Mjere sigurnosti u krivičnom pravu*, Pravni fakultet Sveučilišta u Splitu i Književni krug, Split, 1986.

b) Pravni propisi

1. Kazneni Zakon Federacije Bosne i Hercegovine, Svrha sigurnosnih mjera, Službene novine Federacije BiH”, br. 36/2003, 21/2004 - ispr., 69/2004, 18/2005, 42/2010, 42/2011, 59/2014, 76/2014, 46/2016 i 75/2017
2. Pravilnik o dimenzijama, ukupnoj masi i osovinskom opterećenju vozila, o uređajima i opremi koju moraju da imaju vozila i o osnovnim uslovima koje moraju da ispunjavaju uređaji i oprema u saobraćaju na putevima (Službeni glasnik BiH, broj 23/07, 54/07, 101/12, 26/19 i 83/20)
3. Pravilnik o vozačkoj dozvoli „Službeni glasnik“ Bosne i Hercegovine broj 13/2007.
4. Zakon o kaznenom postupku u Federaciji Bosne i Hercegovine (“Službene novine Federacije BiH”, br. 35/2003, 56/2003 - ispravka, 78/2004, 28/2005, 55/2006, 27/2007, 53/2007, 9/2009, 12/2010, 8/2013, 59/2014 i 74/2020
5. Zakon o osnovama sigurnosti prometa na cestama u Bosni i Hercegovini, „Službene novine“ BiH, broj
6. Zakona o prekršajima F BiH, „Službene novine Federacije BiH”, br. 63/2014 i “Sl. glasnik BiH”, br. 41/2022 - odluka Ustavnog suda BiH i 68/2022 - odluka Ustavnog suda BiH)

c) Sudska praksa

1. Presuda Županijskog suda u Mostaru broj 07 0 K 014515 17K od 08.rujna. 2017. godine
2. Presuda Županijskog suda u Mostaru broj 07 0 K 015511 18K od 24.siječnja 2019. godine
3. Rješenje Općinskog suda u Mostaru, broj 58 0 Pr 266240 22 Pr, od 19.09.2023. godine
4. Rješenje Općinskog suda u Mostaru, broj 58 0 Pr 266243 22 Pr, od 27.03.2023. godine
5. Rješenje Općinskog suda u Mostaru, broj 58 0 Pr 266272 22 Pr, od 20.09.2023. godine
6. Tabela 1 i 2 podaci dostavljeni od Agencije za identifikacijske isprave, evidenciju i razmjenu Bosne i Hercegovine (IDDEEA), Rješenje o slobodi pristupa informacijama broj: 15-01-07-10-11598-2/ 2023

Tomo Lučić, Ph.B.

PhD Candidate at the Faculty of Law, University of Mostar

Federal Ministry of Justice, Advisor for the Judiciary

IMPACT OF SECURITY MEASURES AND PROTECTIVE MEASURES ON PERPETRATORS OF CRIMINAL OFFENSES AND OFFENSES AGAINST PUBLIC TRAFFIC SAFETY IN FBiH

Summary: In this article, the author elaborated on the safety measure of a ban on operating a means of transport prescribed in the Criminal Code of the Federal Republic of Bosnia and Herzegovina and the protective measure of a ban on operating a motor vehicle prescribed by the Law on Misdemeanors in the Federal Republic of Bosnia and Herzegovina. The aforementioned measures represent a special category of sanctions that eliminate the conditions or circumstances due to which the perpetrator could continue to commit criminal acts and misdemeanors. A safety measure prohibiting the operation of a motor vehicle can be imposed on the perpetrator of a criminal offense against traffic safety when there is a serious risk that they will endanger traffic safety. The above-mentioned measures are imposed by the Court for a specific time period, while the police authorities only impose a protective measure for the shortest duration. The police authorities are responsible for the enforcement of the security measure banning the operating of a means of transport and the protective measure banning the operating of a motor vehicle, and the legislator has also prescribed sanctions for non-compliance in the form of revocation of a suspended sentence or community service; that is, sanctioning for a misdemeanor for not submitting a driver's license for deposit to the police authorities.

Keywords: safety measure, protective measure, ban on operating a means of transport, ban on operating a motor vehicle.